

**ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE
WOJEWODY MAZOWIECKIEGO**
z dnia 9 listopada 2017 r.
w sprawie nadania nazwy ulicy

Na podstawie art. 6 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. poz. 744 oraz z 2017 r. poz. 1389) zarządza się, co następuje:

§ 1. Zmienia się dotychczasową nazwę ulicy położonej w m. st. Warszawie ze Stanisława Kulczyńskiego na Rodziny Ulmów.

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierza się Prezydentowi m. st. Warszawy.

§ 3. Zarządzenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Uzasadnienie

W dniu 2 września 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 744), zwana dalej „ustawą”. Ustawa została zmieniona ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 1389).

Zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 1 ustawy, obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego zmienia w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Stosownie do art. 1 ust. 2 ustawy za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989.

Na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy w przypadku niewykonania obowiązku przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 1 ustawy w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin na podjęcie działań przez organ jednostki samorządu terytorialnego.

Rada m.st. Warszawy nie wykonała ustawowego obowiązku i nie dokonała zmiany nazwy ulicy Stanisława Kulczyńskiego. Wojewoda zwrócił się, w trybie art. 6 ust. 3 ustawy, do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o wydanie opinii potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy z art. 1. Na mocy art. 6 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 3 ustawy oczekiwanie na opinię wstrzymuje bieg terminu na wydanie zarządzenia zastępczego. Opinia IPN wpłynęła do

organu nadzoru w dniu 9 listopada 2017 r. (pismo z dnia 9 listopada 2017 r. znak: BUW-940-229(2)/17).

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa Stanisława Kulczyńskiego wypełnia normę art. 1 ustawy.

Nazwa ta odnosi się do Stanisława Kulczyńskiego, żyjącego w latach 1895 – 1975, naukowca przyrodnika, przed wojną rektora UJK we Lwowie, w czasie wojny przez kilka miesięcy podziemnego Okręgowego Delegata Rządu we Lwowie, po wojnie zaangażowanego w budowę systemu komunistycznego jako działacz władz centralnych satelickiego wobec partii komunistycznej SD. Kulczyński był działaczem politycznym państwa komunistycznego wysokiego szczebla, m.in. członkiem Rady Państwa w PRL; był też rektorem Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu.

Stanisław Kulczyński studiował na Wydziale Filozoficznym UJ. W 1919 r. obronił doktorat z zakresu botaniki i geologii. W 1923 r. habilitował się na Wydziale Przyrodniczym UJ i objął katedrę systematyki i morfologii na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. W 1929 r. został kierownikiem badań torfowych przy Biurze Melioracji Polesia. W 1934 r. został dziekanem Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego UJK we Lwowie. Od 1919 r. był współpracownikiem (od 1935 r. członkiem) Komisji Fizjograficznej PAU. W 1935 r. został członkiem korespondentem PAU. W latach 1936-1938 był rektorem UJK we Lwowie. W latach 1938-1939 – działaczem Klubu Demokratycznego we Lwowie. Od 1939 r. był członkiem Stronnictwa Demokratycznego.

W okresie I okupacji sowieckiej (1939-1941) był wykładowcą sowieckiego Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie (przemianowany UJK). W 1940 r. był gościem Wszechzwiązkowego Komitetu ds. Nauki ZSRR w Moskwie.

Po zajęciu Lwowa przez Niemców był w tym mieście – przez kilka miesięcy (od stycznia 1942 r. do czerwca 1942 r.) Okręgowym Delegatem Rządu RP we Lwowie. Zajmował się także tajnym nauczaniem studentów. Następnie przeniósł się do Krakowa, gdzie pracował jako rzeczoznawca przy Krakowskiej Izbie Rolniczej i zajmował się tajnym nauczaniem na UJ.

Po zakończeniu wojny oddelegowany przez Ministerstwo Oświaty do Wrocławia. Został tam mianowany przez władze pierwszym rektorem Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu, pełnił tę funkcję do 1952 r. W 1945 r. został członkiem rzeczywistym PAU, a od 1952 r. – członkiem rzeczywistym PAN.

Kulczyński w okresie powojennym jednoznacznie zaangażował się w działalność polityczną po stronie komunistów, budujących w Polsce system totalitarny. Został aktywnym działaczem ugrupowania zbudowanego w 1944 r. przy poparciu komunistów pod szyldem Stronnictwa Demokratycznego (SD). Stronnictwo Demokratyczne, nawiązujące do prawdziwego SD sprzed wojny, wznowiło działalność na emigracji.

Krajowe SD od początku było faktycznie jedynie satelicką przybudówką PPR/PZPR, w pełni realizującą jej program i strategię polityczną. SD jako część składowa komunistycznego tzw. Bloku Demokratycznego stało się ważnym elementem rozgrywki politycznej komunistów, połączonej z działaniami represyjnymi, ukierunkowanej na całkowitą eliminację środowisk niepodległościowych i demokratycznych z życia politycznego. W takiej roli uczestniczyło w budowie totalitarnego systemu komunistycznego.

W epoce dojrzałego stalinizmu SD posłusznie realizowało rolę „pasa transmisyjnego” partii komunistycznej do środowisk inteligenckich i rzemieślniczych, w pełni utożsamiając się z programem i praktyką działania władz komunistycznych. W takiej roli funkcjonowało również w kolejnych dekadach PRL. Weszło także do stworzonych przez komunistów bytów polityczno-propagandowych: Frontu Narodowego (1952-1957), Frontu Jedności Narodu (1957-1983).

Już w 1946 r. Kulczyński został wiceprezesem Tymczasowej Rady Naczelnej SD, następnie wiceprzewodniczącym Rady Naczelnej SD (1946-1954). Był zarazem członkiem Centralnego Komitetu SD od roku 1949 aż do 1969. W latach 1949-1954 łączył tę działalność z funkcją członka Komitetu Politycznego CK SD. W końcu, w latach 1956-1969 stał na czele ugrupowania jako przewodniczący CK SD. Potem, od 1969 r. był honorowym prezesem SD.

Był członkiem Krajowej Rady Narodowej (1944-1947), a następnie w sfałszowanych wyborach w 1947 r. przydzielono mu mandat „posła na Sejm Ustawodawczy” (1947-1952); potem także zasiadał w Sejmie PRL (1952 - 1972). W stalinowskim okresie 1952-1956 pełnił funkcję wicemarszałka.

W latach 1956-1969 był w PRL członkiem Rady Państwa i zastępcą przewodniczącego Rady Państwa. Pełnił także inne funkcje, zastrzeżone dla działaczy ściśle realizujących politykę władz komunistycznych: był przewodniczącym Rady Naczelnej Towarzystwa Łączności z Polonią Zagraniczną „Polonia” (1955–1967), przewodniczącym Rady Naczelnej Towarzystwa Rozwoju Ziem Zachodnich (1957–1971). Kulczyński był zarazem wiceprzewodniczącym Ogólnopolskiego Komitetu propagandowej struktury komunistycznej pod nazwą Front Jedności Narodu (1958-1975) oraz przewodniczącym propagandowo-politycznego Ogólnopolskiego Komitetu Pokoju (1958-1973).

Należy zaznaczyć, że po upadku komunizmu podejmowano próby przedstawiania biografii Kulczyńskiego w sposób ukierunkowany na ukrycie jego politycznego zaangażowania na rzecz komunizmu po wojnie. Na budynkach Uniwersytetu Wrocławskiego odsłonięto ku jego czci tablicę, w której intencjonalnie sprowadzono jego życiorys do działalności przedwojennej i podkreślenia funkcji – jak to określono – „delegata rządu londyńskiego” w czasie wojny, mimo że sprawował ją tylko przez kilka miesięcy. Natomiast okres powojenny sprowadzono do funkcji rektora i „organizacji życia naukowego”, przy całkowitym pominięciu jego wielodekadowego czynnego zaangażowania politycznego w budowę i funkcjonowanie totalitarnego systemu komunistycznego, z najbardziej zbrodniczym okresem stalinizmu włącznie. Nie wspomniano ani o wieloletnim przywództwie w ugrupowaniu satelickim wobec partii komunistycznej, ani nawet o takich funkcjach jak zastępca przewodniczącego Rady Państwa w okresie PRL.

Stosownie do brzmienia art. 1 i 6 ust. 1 ustawy wskazać należy, że podstawowym jej założeniem było skuteczne wyeliminowanie z przestrzeni publicznej nazw propagujących symbole ustrojów totalitarnych, przy poszanowaniu miejsc pochówku, grobów i cmentarzy, a także własności prywatnej. Przedsięwzięcie zmiany nazw jest jednym z elementów polityki historycznej, jako kategorii historii służącej kształtowaniu świadomości historycznej społeczeństwa, w tym świadomości gospodarczej i terytorialnej oraz wzmocnieniu publicznego dyskursu o przeszłości w kierunku pielęgnowania więzi narodowych niezależnie od bieżącej polityki państwa. Polityka historyczna dotyczy interpretacji faktów, bytów

i zdarzeń oraz jest rozpatrywana w kategoriach racji stanu społeczeństwa i narodu, jako element mający charakter długofalowy i stanowiący fundament państwa.

Na mocy art. 6 ust. 2 i 3 ustawy organ nadzoru jest zatem zobligowany do wydania zarządzenia zastępczego dokonującego zmiany nazwy z ulicy Stanisława Kulczyńskiego na ulicę Rodziny Ulmów.

Rodzina Józefa i Wiktorii Ulmów, wraz z szóstką swoich dzieci zostali 24 marca 1944 r. we wsi Markowa zamordowani przez Niemców za ukrywanie osób narodowości żydowskiej. Zginęło także ośmioro ukrywanych Żydów, w tym dwie kobiety i dziecko. Zbrodnia w Markowej stała się symbolem martyrologii Polaków mordowanych za niesienie pomocy Żydom.

Na podstawie art. 5 ustawy pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat, zaś zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego. Termin wejścia w życie zarządzenia, ze względu na ważny interes państwa i przytoczoną wyżej argumentację, dotyczącą podstawowych założeń ustawy, oraz z uwagi na bezczynność Miasta w zakresie zmiany nazwy, czyni zadość zasadom demokratycznego państwa prawnego, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1523).

Jednocześnie, na podstawie art. 6 ust. 4 i art. 3 ust. 4 ustawy w związku z art. 98 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875), pouczam, że na zarządzenie zastępcze Miastu przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w terminie 30 dni od dnia doręczenia, wnoszona za pośrednictwem organu, który skarżone zarządzenie wydał.

WOJEWODA MAZOWIECKI

Zdzisław Szipera